

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 2685/25
3.7.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ у већу састављеном од судија Радмиле Радић, председника већа, Иване Марковић Радојевић и Снежане Марјановић, чланова већа, у парничном поступку по тужби тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Бојан Марјанов, адвокат из Вршца, Улица Жарка Зрењанина број 38, са пријављеним умешачем ББ, из ..., чији је пуномоћник Драгослав Алексић, адвокат из Вршца, Улица Жарка Зрењанина број 38, против тужене "Addiko bank ad Beograd", из Новог Београда, Булевар Михајла Пупина бр. 6, коју заступа Немања Алексић, адвокат из Новог Сада, Грчкошколска улица бр. 1, ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о жалбама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П 625/24 од 20.12.2024. године, у седници већа одржаној дана 3.7.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ, као неосноване, жалбе тужиоца и тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 625/24 од 20.12.2024. године, у ставу другом, трећем, петом, шестом и седмом изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима поступка садржано у ставу осмом изреке пресуде Вишег суда у Београду П 625/24 од 20.12.2024. године, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена "Addiko bank ad Beograd" да тужиоцу АА из ... на име трошкова парничног поступка исплати износ од 61.798,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, није дозвољено учешће ББ у својству умешача на страни тужиоца АА. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца, па је утврђено да је апсолутно ништава одредба уговора о хипотекарном кредиту бр. ... од 11.06.2007. године, закљученог између тужиоца и правног претходника тужене и то: - део одредбе члана 1 став 1 која гласи: "ЦХФ у динарској противвредности"; - одредба члана 1 став 2 која гласи: " За обрачун вредности дуга користиће се валутна клаузула тако што се износ дуга на дан закључења

уговора утврђује у швајцарским францима, а прерачунава се у динаре по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење, као и на дан отплате сваког ануитета и свих дуговања корисника кредита"; - одредба члана 4 став 6 која гласи: " Корисник кредита се обавезује да, на дан пуштања кредита у коришћење, плати Банци једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у висини од 2% износа одобреног кредита утврђеног у члану 1. овог Уговора." Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца према туженој, којим је тражио да се утврди да је апсолутно ништава одредба уговора о хипотекарном кредиту бр. ... од 11.06.2007. године и то: - одредба члана 5 став 6 која гласи: " Корисник кредита је сагласан и својим потписом на овом уговору изричито и безусловно прихвата, да се висина каматне стопе, као и начин обрачунавања и наплате, аутоматски уклађује са изменама законских прописа и аката пословне политике банке, без обавезе уговорних страна да закључују посебан Анекс овог уговора, с тим што је банка дужна да, пре почетка примене променљиве каматне стопе о томе обавести корисника кредита", као неоснован. Ставом четвртим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца па је обавезана тужена да тужиоцу, на име стеченог без основа услед ништавости одредбе члана 4 уговора о хипотекарном кредиту бр. ... од 11.06.2007. године, исплати износ од 53.697,82 динара са законском затезном каматом почев од 13.06.2007. године па до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу на име стеченог без основа, услед ништавости одредбе члана 4 уговора о хипотекарном кредиту бр. ... од 11.06.2007. године, исплати износ од још 57.497,38 динара са траженом каматом преко досуђеног износа, од 53.697,82 динара, а до укупно траженог износа од 111.195,20 динара, као неоснован. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезе тужена на исплату законске затезне камате на износ досуђен у ставу четвртм изреке пресуде на износ од 53.697,82 динара, почев од 11.06.2007. године па до 12.06.2007. године, као неоснован. Ставом седмим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца у преосталом делу, којим је тражио да се утврди да је апсолутно ништав и да не производи правно дејство уговор о хипотекарном кредиту бр. ... од 11.06.2007. године закључен између тужиоца и правног претходника тужене изузев одредби наведених у ставу другом изреке, као неоснован. Ставом осмим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 416.375,00 динара.

Против наведене пресуде, жалбу су благовремено изјавили тужилац и тужена, побијајући је и то - тужилац у ставу трећем, петом, шестом и седмом изреке због битне повреде поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, а тужена у ставу другом и осмом изреке, због битне повреде одредби парничног поступка и погрешне примене материјалног права. Тужена је трошкове другостепеног поступка тражила и определила.

Испитујући правилност побијаног дела првостепене пресуде на основу одредбе чл.386 Закона о парничном поступку-ЗПП-а ("Службени гласник РС" бр.72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23-др.закон), Апелациони суд је оценио да жалба тужиоца није основана, а жалба тужене делимично основана и то у погледу одлуке о трошковима парничног поступка.

У првостепеном поступку, у побијаном делу првостепене пресуде, није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из чл.374 став 2 тачка 1-3, 5, 7 и 9 ЗПП-а,

на које Апелациони суд пази по службеној дужности, нити се жалбама парничних странака указује на постојање неке друге повреде која је била или могла бити од утицаја на правилност побијане пресуде. Првостепена пресуда садржи јасне, довољне и непротивречне разлоге о чињеницама важним за пресуђење, које нису у супротности са садржином изведених доказа и списка, па садржина жалбе тужене неосновано указује на постојање битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП-а.

Према утврђеном чињеничном стању, правни претходник тужене "HYPO ALPE-ADRIA-BANK" а.д. Београд и тужилац, као корисник кредита, закључили су уговор о хипотекарном кредиту број ... дана 11.06.2007. године, којим је уговорено и то чланом 1 став 1 да банка ставља кориснику кредита на располагање кредит у износу од 54.300 ЦХФ у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у течај, а ставом 2 истог члана, да ће се за обрачун вредности дуга користити валутна клаузула тако што се износ дуга на дан закључења уговора утврђује у швајцарским францима, а прерачунава се у динаре по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење, као и дан отплате сваког ануитета и свих дуговања корисника кредита. Чланом 4 наведеног уговора, корисник кредита се неопозиво и безусловно обавезао да на дан пуштања кредита у коришћење, плати Банци једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у висини од 2% износа одобреног кредита утврђеног у члану 1. овог Уговора. Чланом 5 став 6 предметног уговора, корисник кредита се сагласио и својим потписом на уговору изричито и безусловно прихватио, да се висина каматне стопе, као и начин обрачунавања и наплате, аутоматски уклађује са изменама законских прописа и аката пословне политике банке, без обавезе уговорних страна да закључују посебан Анекс овог уговора, стим што је банка дужна да, пре почетка примене променљиве каматне стопе о томе обавести корисника кредита. Из основних података о кредиту и прегледа битних елемената отплате кредита од 12.06.2007. године, утврђено је да се у истима налазе подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе те је одређено да је укупан износ накнаде и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације кредита, износ од 53.705,42 динара, а да је износ исплате рате у динарима, 28.404,06 динара. Из налаза и мишљења судског вештака за економско финансијску област Весне Ђорђевић од 14.07.2021. године, као и изјашњења од 21.10.2022. године и на главној расправи одржаној дана 05.11.2024. године, утврђено је да је кредит проглашен доспелим дана 27.03.2013. године, да у списима предмета нема доказа о реализацији хипотеке у неком извршном поступку, да је на дан подношења тужбе 21.06.2018. године стање дуга износило 63.906,29 евра, односно 7.553.027,09 динара. На име накнаде за обраду кредитног захтева тужилац је платио износ од 1.086 ЦХФ што је у динарској противвредности 53.697,82 динара у време плаћања. Износи пласмана банке били су далеко већи у еврима него у ЦХФ по мишљењу вештака 90.000 у еврима, а 30.000 у ЦХФ за које је банка имала покриће задуживањем у иностранству и у штедњи грађана. Тужена је током отплате кредита, а до проглашења доспелим примењивала уговорену редовну камату у висини од 9,5% годишње, а након проглашења кредита доспелим, на доспеле неизмирене обавезе примењивана је законска затезна камата за обрачун у страниој валути у ЦХФ.

Применом одредби члана 11, 12, 15, 21 став 1, 26, 46, 47, 50 став 1, 103 став 1, 104 став 1, 105, 109 став 1, 395, 1065 и 1066 Закона о облигационим односима, у вези одредбе члана 3 став 1 тачка 3 и 7 Закона о заштити потрошача (" Сл. гласник РС бр.

79/05), првостепени суд је оценио, имајући у виду утврђено чињенично стање да је тужбени захтев тужиоца за утврђење ништавости појединих одредби уговора основан, и донео одлуку као у ставу другом изреке, и то да је одредба члана 1 став 1 која гласи: "ЦХФ у динарској противвредности" и става 2 истог члана која гласи: "За обрачун вредности дуга користиће се валутна клаузула тако што се износ дуга на дан закључења уговора утврђује у швајцарским францима, а прерачунава се у динаре по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење, као и на дан отплате сваког ануитета и свих дуговања корисника кредита" ништава одредба уговора, јер у конкретном случају тужена банка није током поступка доставила доказ да је пласирана новчана средства прибавила посредством сопственог задужења у валути ЦХФ, нити је поштовано тужиочево право на информисаност предвиђено одредбама Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС" број 79/05), важећем у време закључења уговора, јер је дужност банке била да корисника информише о могућим променама курса и ризицима својственим склапању уговора о кредиту у иностраној валути.

Првостепени суд је оценио да је ништава и одредба члана 4 предметног уговора о кредиту, која гласи да се корисник кредита обавезује да, на дан пуштања кредита у коришћење, плати Банци једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у висини од 2% износа одобреног кредита утврђеног у члану 1. овог Уговора, јер тужена на којој је терет доказивања до закључења главне распараве није доставила доказе да је тужиоца као корисника кредита пре закључења уговора о хипотекарном кредиту обавестила о свим трошковима и накнадама које као корисник кредита плаћа банци и које падају на његов терет, с обзиром на то да банка као финансијска институција, има право да од корисника својих услуга кроз ефективну каматну стопу наплати накнаду за те услуге, што укључује и накнаду за обраду кредита, али је неопходно да претходно у предуговорној фази тужиоца као корисника кредита на законом прописани начин корисника кредита упозна са тим. У конкретном случају, тужена банка није доставила доказ да је поступила на наведени начин због чега је предметна одредба уговора о кредиту ништава, у смислу члана 103 Закона о облигационим односима.

Одлука из става трећег заснована је на чињеници да је уговорна обавеза туженог у току трајања уговора обрачунавана по иницијално уговореној каматној стопи све до проглашења кредита доспелим 28.02.2013. године, те примењивала уговорену редовну камату у висини 9,5% годишње, да иста није мењана током важења предметног уговора, оценивши да тужилац нема правни интерес да суд утврди ништавост ове одредбе уговора, при чему тужилац жалбом ни не оспорава правилност оваквог закључка првостепеног суда, док је одлуку као у ставу петом изреке донео јер је утврдио да је тужена од тужиоца на име једнократне накнаде за обраду кредитног захтева наплатила износ од 53.697,82 динара, због чега је тужбени захтев тужиоца у преосталом делу, односно у делу којим је тужилац тражио исплату износа од још 57.497,38 динара оцењен као неоснован. Одлуку као у ставу шестом изреке, првостепени суд донео јер тужиоцу на досуђени износ од 53.697,82 динара једнократне накнаде за обраду кредитног захтева, припада законска затезна камата од дана када је иста наплаћена, односно од 13.06.2007. године, па до исплате.

Како ништавост наведених одредби уговора о хипотекарном кредиту не утиче на пуноважност преосталих уговорних одредби, то иста нема за последицу аутоматску ништавост целог уговора. Преостале одредбе уговора садрже све битне елементе

уговора о кредиту прописане одредбом члана 1065 Закона о облигационим односима, па је првостепени суд одбио тужбени захтев тужиоца у делу у којем је тражио да се утврди да је уговор о хипотекарном кредиту бр. ... од 11.06.2007. године ништав у целисти, због чега је донео одлуку као у ставу седмом изреке побијане пресуде.

По оцени Апелационог суда првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио материјално право када је донео одлуку као у ставу другом, трећем, петом, шестом и седмом изреке првостепене пресуде, и за своју одлуку дао довољне и јасне разлоге које у целини прихвата и Апелациони суд, те пресуду детаљно не образлаже на основу овлашћења из члана 396 став 2 Закона о парничном поступку.

Без утицаја су наводи жалбе тужене којима указује на допуну налаза и мишљења судског вештака Весне Ђорђевић од 21.10.2022. године, и истиче да тужена није у већој мери користила пласмане у кредитима у ЦХФ у односу на остале валуте и да није пласирала у валути ЦХФ више него што је имала задужења у ЦХФ, ово стога што наведена околност, не представља поуздан доказ да се тужена за конкретни пласман и задужила на међународном тржишту.

Супротно жалбеним наводима, првостепени суд је правилно утврдио, да тужиоцу пре закључења уговора није достављена потпуна писана информација о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама, које ће настати применом валутне клаузуле у ЦХФ, те је самим тим правилан закључак суда да му је повређено право на информисаност, а сагласно одредби чл.3 став 1 тачка 3 Закона о заштити потрошача.

Стога се неосновано жалбом указује на погрешну примену материјалног права, да валутна клаузула предметног уговора о кредиту не може бити ништава, пошто је иста дозвољена и у складу са свим материјално-правним прописима, посебно са аспекта информисаности корисника и девизног порекла средстава пласираних у динарима са CHF валутом. Наиме, правилно је првостепени суд ценио дозвољеност уговарања валутне клаузуле којом се успоставља ефикасни механизам заштите од могућих економских појава које могу довести до смањења вредности валуте уговора, односно смањења или немогућности реализације очекиване добити. Такво конституисање валутне клаузуле има правно утемељење у одредби члана 15 и 395 Закона о облигационим односима, а допуштено је и одредбом члана 34 став 8 Закона о девизном пословању (“Службени гласник РС” број 62/06, 31/11, 119/12, 139/14 и 30/18).

Међутим, валутна клаузула не може бити правни основ богаћења даваоца кредита на штету корисника кредита стицањем несразмерне имовинске користи у односу на реалну тржишну вредност исплаћеног динарског износа кредитних средстава, како је то правилно закључио првостепени суд.

Валутна клаузула може уживати судску заштиту само у случају када се њеном применом обезбеђује очување еквивалентности узајамних давања даваоца и корисника кредита. Сагласном вољом уговорних страна се, осим валутне клаузуле, као средства очувања једнакости узајамних давања, може конституисати и клаузула којом ће се преузети валутни ризик од стране банке, према њеном повериоцу у целисти превалити

на корисника кредита. Таква клаузула је могућа и правно допуштена када се банка-давалац кредита на међународном тржишту задужила у одређеној страниј валути и преузела обавезу да и враћање примљеног износа по том основу реализује у истој валути. У том случају банка је овлашћена да тако прибављена девизна средства непосредно уступи потенцијалном кориснику кредита. Овакав вид кредитирања је допуштен сагласно одредби члана 25 Закона о девизном пословању. Услов за такво поступање је писано обавештење којим је корисник пре закључења уговора на њему разумљив начин упознат са свим економско-финансијским последицама ризика које ће он преузети прихватањем такве уговорне клаузуле.

Писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке на корисника кредита, битан је услов пуноважности уговорне клаузуле о индексацији динарској дуга применом курса швајцарског франка и када пласирана динарска средства кредита нису прибављена претходним задужењем банке на међународном тржишту у тој валути. У том случају корисник кредита се писаним обавештењем мора на њему разумљив начин информисати да извор пласираних динарских средстава кредита није претходно задужење банке уговором опредељеној валути-швајцарским францима, већ се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава. Осим тога, пуноважност такве уговорне одредбе поред наведеног услова као првог, условљена и кумулативним испуњењем и допунског другог услова. То је постојање писаног упозорења кориснику кредита на могући раст курса швајцарског франка, који је банка, као специјализована финансијска организација могла и морала предвидети и о томе упознати корисника кредита пре закључења уговора, а којих упозорења у конкретном случају нема.

Такво поступање банке условљено је императивним поштовањем основних начела облигационог права, прописаним одредбом члана 12, 13, 14, 15 и 16 Закона о облигационим односима. Обавеза банке да поштено поступа и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи конституисана императивним одредбама члана 3, 11, 17 и 18 раније важећег Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС" број 79/05). У противном, неиспуњењем наведених услова у тренутку закључења уговора искључује се и могућности судске заштите клаузуле о индексирању динарског дуга корисника кредита, применом курса швајцарског франка, јер се применом те одредбе нарушава еквивалентност узајамних давања даваоца и корисника кредита, што је сагласно одредби члана 105 у вези са чланом 103 Закона о облигационим односима чини ништавим, како је то правилно првостепени суд и закључио.

Правилно је првостепени суд применио материјално право када је донео одлуку као у ставу седмом изреке. Наиме, неосновано се жалбом тужиоца указује на ништавост целокупног уговора, јер предметни уговор у преосталом делу није противан наведеним одредбама Закона о девизном пословању, којим је прописано да је дозвољено уговарање у девизама у Републици, с тим што се плаћање и наплаћивање по тим уговорима врши у динарима. Дакле, уговор о кредиту са валутном клаузулом сам по себи није противан принудним прописима јер она има основ у члану 1065 у вези члана 395 ЗОО-а и члану 34 став 8 Закона о девизном пословању. Циљ утврђивања ништавости појединих одредби уговора о кредиту је да се такве одредбе, које су без

дејства, уклоне из правног промета, као да никада нису ни настале, а што је и учињено усвајајућим делом првостепене пресуде, док уговор и без примене наведених ништавих одредби може да опстане, јер се не ради о битним елементима уговора. Пуноважност уговорних одредби може бити од значаја за утврђивање обима враћања, јер уколико је нешто примљено по основу ништаве одредбе уговора, онда се враћање врши по правилима стицања без основа.

Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе, али их посебно не образлаже, јер налази да нису од утицаја на доношење другачије одлуке на основу овлашћења из члана 396 став 1 ЗПП-а.

Апелациони суд је, одлучујући о жалбама парничних странака, уочио да је првостепени суд услед очигледне грешке у писању у ставу другом изреке побијане пресуде утврдио ништавост одредбе члана 4 став 6 предметног уговора, иако наведени члан 4 садржи само 1 став, али је оценио да то није од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде, јер се наведена грешка може исправити у складу са одредбом члана 362 ЗПП-а, па ће стога првостепени суд, пре достављања другостепене одлуке странкама, у складу са наведеним чланом исправити првостепену пресуду и примерак решења о исправци доставити странкама уз другостепену одлуку.

Са свега изложеног, одлучено је као у ставу првом изреке на основу одредбе члана 390 ЗПП-а.

Међутим, основана је жалба тужене којом оспорава одлуку о трошковима парничног поступка из става осмог изреке ожалбене пресуде имајући у виду да је тужилац делимично успео у спору, те му у складу са успехом припада накнада трошкова парничног поступка. Осим тога, трошковник се не може сматрати опредељеним ако је у њему наведено да се тражи накнада за заступање од стране стручног лица - адвоката за свако одржано и за свако одложено рочиште, већ се сматра опредељеним ако је наведен број одржаних, број одложених рочишта, односно одређени број других предузетих парничних радњи. Како тужилац трошковником поднетим на рочишту одржаном дана 20.12.2024. године није определио број одржаних и број одложених рочишта, то је одлука о трошковима поступка преиначена применом члана 150, 153, 154, 163 и 165 став 2 Закона о парничном поступку, па је обавезана тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка и то: на име састава тужбе у износу од 13.500,00 динара, на име заступања пуномоћника адвоката са паушалом на једном одржаном рочишту у износу од 18.000,00 динара, на име приступа на једном неодржаном рочишту у износу од 11.250,00 динара, на име трошкова вештачења у износу од 15.000,00 динара и на име судске таксе на одлуку у износу од 4.048,00 динара динара (одмереној сходно успеху тужиоца у спору, уместо судске таксе на тужбу и пресуду у износу од по 76.500,00 динара како је то одмерио првостепени суд) што укупно износи 61.798,00 динара, одмерено у складу са ТТ важећом у време настанка таксене обавезе и Адвокатском тарифом важећом у време доношења одлуке о трошковима.

На основу изложеног, Апелациони суд је донео одлуку као у ставу другом изреке члана 401 тачка 3 ЗПП-а.

С обзиром на то да је тужена само делимично успела у другостепеном поступку, и то у сразмерно незнатном делу у погледу одлуке о трошковима парничног поступка, то је донета је одлука као у ставу трећем изреке, на основу овлашћења из члана 165 у вези са чланом 153 ЗПП-а.

**Председник већа-судија
Радмила Радић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић